

З.В.Друзь, Б.Г.Друзь

НЕСТАНДАРТНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В статтє исследуются особенности применения нестандартных заданий для активизации учения младших школьников в условиях инновационных технологий обучения.

The peculiarity of using the utraditional tasks to activate junior pupils studying in innovation teaching technology are examined in the article.

На основі положень концепції „задачного підходу до діяльності розглядається система нестандартних завдань як засіб формування позитивної мотивації учіння дитини в умовах особистісно орієнтованої освіти.

Завдання вважаємо нестандартним (нешаблонним, пошуковим), якщо його розв'язування вимагає певної незалежності мислення, творчих пошуків, оригінальності, винахідливості.

Було розроблено й апробовано дві групи нестандартних завдань. Перша група завдань побудована за основними, наскрізними змістовними лініями початкової освіти. Наприклад, такими наскрізними лініями початкової математичної освіти, що визначають практичну та духовну значущість цього предмета для навчання й виховання молодших школярів, є: лічба, нумерація і 4 арифметичні дії над цілими невід'ємними числами; розв'язування текстових задач; найпростіші уявлення про інформатику і лічильні машини, алгебраїчна пропедевтика і початкові геометричні уявлення; величини та їх вимірювання; елементи логічних знань; українська народна математика і метрологія. Передбачено більш повне використання предмета математики як науки (йдеться про внесення в задачний матеріал вправ на використання елементів теорії множин та поняття відношення, змінної, функції, методу координат, задачі комбінаторного та ймовірнісного характеру, вправи для формування найпростіших топологічних уявлень, цікаві вправи, пов'язані з ідеями інформатики та „обчислювальної

машини”, знайомство з округленням чисел, точністю вимірювання, просторовими формами тощо).

Друга група нестандартних завдань побудована за прийомами розумової діяльності (ці типи завдань входили до завдань першої групи): вправи на добір ознак предмета, його визначення, конструювання; логічне комбінування, доповнення, прогнозування, творчі вправи на різнобічний аналіз об'єкта, з яким учні попередньо обізнані, завдання на доведення судження, висловленого вчителем, і власної думки, на визначення і пояснення причиново-наслідкових зв'язків, на аналогію, порівняння, узагальнення, класифікацію, на розвиток в учнів вільного продукування думок тощо.

Активізація мисленнєвої та почуттєво-емоційної діяльності класу спрямована на реалізацію особистісно орієнтованого навчання, передбачає таку послідовність дій учителя: зацікавити дітей, викликати в них роздуми, вивести клас на рівень обговорення та прийняття рішення.

Для створення і підтримання мотивації учіння важливу роль відіграють:

- позитивні емоції, пов'язані зі школою в цілому і перебуванням у ній;
- позитивні емоції, обумовлені рівними, добрими діловими взаєминами учня з вчителями і ровесниками;
- емоції, пов'язані з усвідомленням кожним учнем своїх великих можливостей у досягненні успіхів у навчальній роботі;
- позитивні емоції від зіткнення з новим навчальним матеріалом;
- позитивні емоції, які виникають при оволодінні учнями прийомами самостійного здобування знань, новими способами удосконалення своєї навчальної роботи, самоосвіти.

Емоції залишають „сліди” у свідомості людини, нагромаджуються, узагальнюються, внаслідок чого формуються стійкі інтелектуальні почуття, які входять до

складу допитливості, пізнавальних інтересів, потреби в знаннях, бажання вчитися.

Необхідно враховувати, що у дитини виникає інтерес до навчальної діяльності лише у тому випадку, коли у цій діяльності є успіх. Якщо успіху немає і вчитель його не програмує, то інтересу до цієї діяльності не буде.

На засвоєння знань і формування творчих якостей учнів впливають обсяг матеріалу, емоційність викладу, способи подачі (алгоритмічний, імплікативний та класифікаційний). Алгоритмічний спосіб ефективно сприяє формуванню в учнів умінь і навичок, імплікативний – помітно впливає на усвідомлення змісту матеріалу, а класифікаційний навчає прийомів запам'ятовування.

Для активізації учіння молодших школярів засобами нестандартних завдань використовуємо найрізноманітніші способи педагогічної підтримки і заохочення учнів. Стрижень цієї педагогічної роботи – стимулююче педагогічне спілкування, яке зорієнтоване на учнівські актуальні і перспективні потреби, на багатокомпозиційне мислення і діагностичну логіку, на створення у кожної дитини індивідуального досвіду виконання творчих вправ.

Про сформованість прийомів виконання нестандартних завдань учнями експериментальних класів свідчить те, що учні знають даний прийом і вміють ним користуватися в новій ситуації. Перенесення прийому вважається основним критерієм його сформованості.

У нових умовах, коли йде активний пошук новаторських ідей, методів навчання і виховання, необхідна зміна позицій педагога: слід щиро вірити в учнів, відмовитися від прямого примусу й натиску на них, бачити у кожному особистість, дати їм відчути радість успіху та спілкування. Смысл перебудови в кінцевому підсумку й полягає у врахуванні інтересів, у впливові на інтереси, управлінні ними і через них.